UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Vernedering

Nijman, J.

Publication date
2022
Document Version
Final published version
Published in
Christen democratische verkenningen

Link to publication

Citation for published version (APA):
Nijman, J. (2022). Vernedering. *Christen democratische verkenningen*, *2022*(2), 35. https://www.tijdschriftcdv.nl/inhoud/tijdschrift_artikel/CD-2022-2-8/Vernedering

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:16 Oct 2026

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.
Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Vernedering

door Janne E. Nijman De auteur is bestuursvoorzitter van het T.M.C. Asser Instituut in Den Haag, en hoogleraar in Amsterdam en Genève. j.e.nijman@uva.nl

'Il ne faut pas humilier la Russie', stelde de Franse president Emmanuel Macron op 3 juni jongstleden in de Franse regionale pers. Dit is een hard gelag voor Oekraïners, voor wie de misdadige agressieoorlog die Rusland voert, één lange aanhoudende vernedering is. Macron wordt aangevallen op zijn pogingen tot bemiddeling, op zijn aanhoudend zoeken naar openingen tot een staakt-het-vuren en een diplomatieke uitweg. Zijn scherpe veroordelingen van Ruslands schending van de Oekraïense territoriale integriteit lijken niet gehoord.

Hem wordt verweten geen kijk te hebben op wat nu nodig is: realpolitik. Met deze kwalificatie wordt zijn lijn algauw appeasementpolitiek. En inderdaad, het Westen is veel te ver gegaan in het te vriend houden van Rusland, in weerwil van de inval in de Krim (2014) en Georgië (2008). Hoe vernederend was het voor onze medemensen daar dat wij vrolijk doorgingen gas te betrekken bij Gazprom? De roep om realistische politiek komt veel te laat – maar wat betekent zij nu?

De geschiedenis herhaalt zich niet, maar helpt ons wel nadenken over de toekomst. We leerden allemaal over de vernedering van Versailles en de rol die zij speelde in de Duitse samenleving op weg naar WO II. Ook aan het einde van de Koude Oorlog vertoonde het Westen vernederend overwinnaarsgedrag. Het grote westerse liberale narratief van 'het einde van de geschiedenis' getuigde van gebrek aan wijsheid: er werd niet gezocht naar een symmetrische relatie – op basis van wederzijdse erkenning – met Rusland na het uiteenvallen van de USSR. Ook Gorbatsjov heeft het westerse gedrag als respectloos en vernederend voor Rusland gekwalificeerd.

Pas de humiliation! Macron was student-assistent van de Franse filosoof Paul Ricœur (1913-2005). Een filosoof voor wie ook in de internationale betrekkingen vernedering en het gebrek aan wederzijdse erkenning conflict, geweld en internationale politieke ontwikkelingen kunnen verklaren. Ricœur helpt ons inzien waarom vernedering zo gevaarlijk is en een morele grens oproept: 'What is called humiliation – a horrible caricature of humility – is nothing else than the destruction of self-respect, beyond the destruction of the power-to-act. Here we seem to have reached the depths of evil' (*Oneself as Another*, 1992, p. 220).

Oorlog is het uiterste wapen van het gif der vernedering – kwaadaardige ontkenning van wederzijds respect en van gedeeld bestaan. Vernedering is op haar beurt vruchtbare grond voor toekomstig internationaal politiek geweld. De agressie tegen Oekraïne en het verschrikkelijke lijden van het Oekraïense volk moeten worden gestopt en bestraft. Dit is echter niet hetzelfde als vernietiging van Russisch zelfrespect; die zou catastrofaal zijn en een grote wissel trekken op de toekomst. Hoe moeilijk het articuleren van deze morele grens onder deze omstandigheden ook is: Macron zoekt een weg terug naar de logica van wederzijdse erkenning. Alleen dan maakt samenleven in vrede een kans.